

יו"ר

אליהו ולק

סגני יו"ר

זאב גולדשמידט

מרק ריבק

גזבר

אליהו היימן

חברי ההנהלה

ביינגולץ מרה

גורדין יעקב

גמזו בתיה

גרינמן אריה

דביר דב

טומשינסקי מרק

מורין דוד

עו"ד נטרביץ' לב

פלינר לייבה

ד"ר פרל יעקב

מנהלת משרד

אלה ברקן

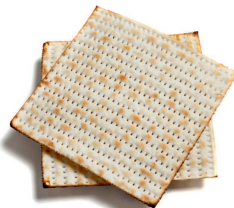
Символ Праздника Свободы

Дорогие земляки! Желаем Вам веселого и кашерного праздника Песах!

В эти дни евреи из Латвии и Эстонии, рассеянные по всему свету, могут праздновать Песах в обстановке полной свободы. За праздничным столом пасхального седера мы должны вспоминать не только о том, как фараон хотел уничтожить наш народ, но и о том, как это пытались сделать в XX веке. Как сказано в Хагаде: "Ведь не кто-то один хотел истребить нас, но в каждом поколении восстают против нас, чтобы истребить нас..."

Один из главных атрибутов праздника Свободы – маца. Это ведь не только объект кровавого навета. Это символ, для получения которого евреям приходилось прилагать огромные усилия. Кто из читателей не помнит очереди в синагоге, чтобы сдать муку, а затем – получить мацу. О том, как это происходило в 70-е и 80-е годы, рассказывает Цви (Гриша) Левин ז"ל на сайте www.shul.lv:

Эти пакеты из грубой коричневой бумаги с хрупким содержимым, свободно обвязанные бечевкой, помнит множество людей по всему Совку. Эти пакеты несли, как бесценную вазу эпохи Минь, едва дыша. С этими пакетами старались пройти через вокзал задолго до того, как подадут поезд, до начала перронной толкучки, чтобы, хас вехалила, не раскрошить ломкие, оглушительно ароматные пластинки. В каждом пакете было по килограмму бесценной мацы. Милиной мацы. Это Рахмиель Фрейдман, кормивший мацой почти весь Совок и на вырученные деньги долгие годы содержавший Рижскую Синагогу — Пейтав Шул. Установить в синагоге отопление,

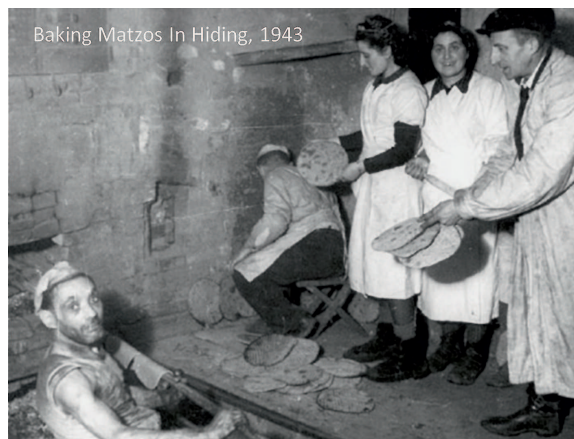

מצות לחג החרות

יוצאי לטביה ואסטוניה היקרים!

בשנים האחרונות אנו יכולים לחגוג את חג החרות בכל קצוות העולם ללא כל חשש. לא ניתן לחגוג את חג החרות ללא שלושה מאפיינים: פסח (קורבן שהיו מביאים לבית המקדש, ולזכרו מניחים זרוע על צלחת הסדר), מצה ומרור – סמל למרורות שסבלו היהודים מדור לדור משונאיהם. רוצה אני להרחיב הפעם בעניין המצות. לא בריגה ולא בטאלין, לא בברלין ואף לא בניו יורק, ובודאי שלא בישראל, לא הייתה בעיה להשיג מצות.

רובנו זוכרים את השנים בן קניית מצות לפסח ובמיוחד אפיית מצות, היו כרוכות לא רק בקשיים, אלא אף

בסכנות. מי מקוראינו שחיו בריגה בשנות ה-50 וה-60 איננו זוכר את התורים למסירת קמח בבית הכנסת ע"מ לקבל אח"כ חבילת מצות?

בשנות ה-70 התרחב מפעל זה, וריגה הפכה לספקית המצות ליהודים ברחבי ברה"מ. מרצבי לוי ז"ל שהיה בשנים אחרונות חבר פעיל בקהילה הדתית בריגה, מספר על שליחים רבים שהגיעו כמעט בהסתר, מכל קצווי ברה"מ לריגה, והיו חוזרים למקומותיהם עם החבילות, היקרות מפז, עטופות בנייר חום.

בין יהודי ריגה אשר הפעילו את "מפעל המצות" נזכיר במיוחד את מר ירחמיאל פרידמן.

אך כמה שלא הייתה קשה המלאכה בעת השלטון הסובייטי, הרי שהייתה פשוטה לעומת אפיית מצות במחבוא בפולין בשנת 1943.

בימי אילו של פסח תשע"ד 2014 לינו לזכור לא רק את יציאת מצרים, אלא גם את המרורות של המאה העשרים. לזכור ולמסור לדורות הבאים: וְהָגַדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר: בָּעֶבֶר הַזֶּה עָשָׂה ה' לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם.

חג פסח כשר ושמה!

אופי מצות בריגה, שנות ה-70. מימין הרב גרשון גורביץ', משמאל - ירחמיאל פרידמן. (מתוך לוח שנה תש"ע של קהילת "שמיר")

Бригада по выпечке мацы, Рига 70-е годы.

Крайний справа р. Гершон Гуревич, слева – Миля Фридман. (из календаря на 5770 г. общества "Шамир", Рига)

Продолжение со стр. 1

поставить защитные решетки на окна двухсветного зала; сменить дряхлую электропроводку; помочь деньгами одинокому старику или завезти дрова вдове – все это делалось на средства, которые распределял рав Гуревич из доходов от мацы.

Чтобы провернуть такое... Нужны были особые способности и смелость, чтобы организовать и почти 30 лет поддерживать и расширять выпечку нелегальной, по сути дела, мацы в промышленных масштабах. В масштабах, которые позволяли любому еврею в застойном Совке, будь то в обеих Российских столицах, в Закавказье и в Коростене и в Черновцах провести Пасхальный седер с кошерной мацой!..

В то время в Риге было довольно много евреев – около 20 тысяч. Нам надо было только для них выпекать 40-50 тонн мацы. А вообще мы кормили мацой тогда весь Советский Союз... Киев, Закарпатье, Таллинн, Минск, Коростень. Конечно же Москва с Ленинградом. Люди оттуда специально приезжали. Сидели, ждали. Увозили пачками, еще горячую.

Как бы ни было тяжело и сложно снабжать мацой в СССР, печь её в укрытии в Польше в 1943 г. – пример самоотверженности и мужества (см. фото). Сделаем же всё, чтобы и наши потомки помнили не только об исходе из Египта, но и о том, что происходило с еврейским народом в последние 100 лет.

Памяти Рижского гетто

То, что в тот декабрьский день 2013 года было предложено собравшимся в Большой гильдии Риги, нельзя назвать концертом. Траурная мелодия, оплакивающая евреев, погибших от рук фашистов – это сродни поминальной молитве – кадиш. Но когда великолепный симфонический оркестр, хор и солисты исполняют ораторию, посвященную жертвам Рижского гетто – такая параллель закономерна.

При советской власти услышать подобное выступление было невозможно, хотя бывали исключения. Так случилось и с ораторией «Памяти Рижского гетто». Её слова были написаны в пятидесятые годы

рижским поэтом Григорием Бейлиным. Советская власть в 41-ом году сослала его на Крайний Север, а затем в далекую сибирскую глубинку.

Когда Бейлины вернулись в Ригу, Григорий стал известным поэтом. Его песни в исполнении звёзд были очень популярны на советской эстраде.

המשורר ג. ביילין
Поэт Гр. Бейлин

Но в сердце поэта стучала трагедия евреев, погибших в Рижском гетто... И Бейлин написал поэму «Памяти Рижского гетто». В то время рассчитывать на публикацию не приходилось. Но поэтическая эпитафия жертвам Рижского гетто попала в руки композитору и педагогу Менделю Башу, который был одним из немногих узников Рижского гетто, оставшихся в живых. Трагические стихи и проникновенная музыка, написанная Башем, соединились в один выразительный памятник жертвам Холокоста. Это был 1961 год и авторы понимали, что их творение вряд ли прозвучит с советской сцены...

Но случаются чудеса! В 1969-ом году в Риге отмечали пятидесятилетие маэстро Баша, и с юбилейной сцены таки прозвучала оратория

הסולנים ינסה גאלנטה וולד שולמן
солисты Инесса Галанте и Влад Шульман

לזכר גטו ריגה...

קשה לכנות בשם "קונצרט" את האירוע שהתקיים בדצמבר 2013 באולם הגילדה הגדולה בריגה. ניגוני האבל המבכים את היהודים שנרצחו בשואה מזכירים קדיש, וכאשר תזמורת סימפונית מצויינת, מקהלה וסולנים מבצעים את האורטוריה לזכר קורבנות גטו ריגה, השוואה זו בלתי נמנעת, מנגינת התפילה איננה קונצרט.

בתקופת השלטון הסובייטי הופעה מסוג זה הייתה בלתי אפשרית, אם כי היו גם מספר מקרים יוצאי דופן כמו האורטוריה "לזכר גטו ריגה". את המילים כתב המשורר גריגורי

ביילין, שהוגלה לסיביר ביוני 1941. כאשר הוא הצליח לחזור יחד עם בני ביתו לריגה זכה ביילין לתהילה כמשורר. שיריו הולחנו ובוצעו על כל במה אפשרית בבריה"מ.

אך נפשו לא מצאה לה מנוח, וזכר היהודים שנרצחו בגטו בא לביטוי בשיר (פואמה) "לזכר גטו ריגה" שכתב. באותם ימים אי אפשר היה לפרסם את היצירה, אך המוזיקאי המחונן מנדל באש, שעבר על בשרו את אימת הגיטו, חיבר מוסיקה למילות השיר הטרגיות ויצר אנדרטה לשואה שכל המאזין לה חש התרגשות גדולה. היצירה המונומנטאלית נכתבה בשנת 1961 כשליוצרים לא היו כל תקווה שהיא תושמע לקהלים הרחבים.

אך אירע נס. בשנת 1969 ציינו בריגה יובל 50 שנה למאסרו באש, ועל הבימה החגיגית ישבו הנגנים וניגנו את האורטוריה "לזכרם

Продолжение со стр. 2

המשך מעמ' 2

«Памяти жертв фашизма» - название пришлось изменить, иначе бы чуда не произошло.

Несколько лет назад живущий в Израиле ученик Менделя Баша Михаил Глузман, узнав об оратории, приехал к своему учителю в Ригу, и началось второе рождение этого Реквиема. Михаил Глузман и сын поэта проф. Борис Бейлин сумели заинтересовать людей, для которых ситуация с ораторией была не безразлична. Помогали все, кто мог!

И вот, в декабре 2013 года в рамках 2-го Международного фестиваля музыки имени Михаила Александровича, который проводит Совет еврейских общин Латвии, вновь зазвучала оратория «Памяти Рижского гетто»! Уже под своим настоящим названием!

Латвийский Национальный симфонический оркестр, под руководством дирижера Аркадия Лейтуша (США), Академический хор «Латвия», солисты Инесса Галанте и Влад Шульман возродили ораторию, которая достойно прозвучала на фестивале!

Жаль только, что при «втором рождении» оратории не присутствовали авторы – Григорий Бейлин и Мендель Баш. Вечная им память!

Оратория Менделя Баша и Григория Бейлина - «Памяти Рижского гетто» - стала один из памятников евреям, погибшим в пламени Холокоста.

Чтобы потомки помнили! И чтобы подобное никогда не повторилось!

Матис Изак, Рига

Дирижер и педагог Михаил Глузман рассказывает:

«Получив из рук композитора весь необходимый для исполнения оратории материал, мы вместе с Борисом Бейлиным стали обращаться в различные израильские организации и к отдельным людям с просьбой о спонсорской поддержке этого, на наш взгляд, святого проекта.

До сегодняшнего дня никто в Израиле не откликнулся на наш призыв.

Несмотря на то, что пока не удалось осуществить исполнение оратории Баша-Бейлина в Израиле, мы все-таки надеемся, что найдутся люди, которые помогут нам осуществить этот нужный всем нам проект»

Следует отметить, что на церемонии Памяти жертв Шоа, которую Объединение провело в 2012 г., ученики Михаила Глузмана исполнили Песню Матери из оратории «Памяти Рижского гетто» в обработке М. Глузмана.

המלחין מנדל בש
Композитор М. Баш

של קורבנות הפשיזם" – כך נאלצו היוצרים לשנות את שם היצירה כדי להבטיח את "נס" השמעתה.

אך ל"נס" הזה לא היה המשך, ובכל זאת ... מיכאל גלזמן, תלמידו של מנדל באש, שעלה לפני מספר שנים מריגה לישראל, שמע על האורטוריה. הוא נסע למורו והביא לתחייתה של היצירה. מיכאל

גלזמן, ובנו של המשורר פרופ' בן ציון ביילין, הצליחו להביא להתעניינות מחודשת ביצירה, ובדצמבר 2013 היא הושמעה במסגרת פסטיבל המוזיקה הבינלאומי השני על שם מיכאל אלכסנדרוביץ', המתקיים בחסות וועד הקהילות היהודיות של לטביה. הפעם נוגנה האורטוריה בשמה המקורי "לזכר גטו ריגה".

בביצוע האורטוריה השתתפו התזמורת הסימפונית הלאומית של לטביה בניצוחו של ארקדי לייטוש (ארה"ב), המקהלה האקדמית "לטביה", והסולנים אינסה גלנקה וולאד שולמן.

השמחה על שניתן סוף סוף לבצע את היצירה בשמה המקורי הייתה מהולה בעצב. גריגורי ביילין ומנדל באש לא זכו להיות עדים לתחייתה של יצירתם. יהי זכרם ברוך.

אנדרטאות רבות הוקמו לזכרם של היהודים שנרצחו, נשרפו ועונו עד מוות. האורטוריה "לזכר גטו ריגה", הינה אחת מן האנדרטאות האלה על מנת שיזכרו ולא ישכחו ויעבירו לדורות הבאים את זיכרון השואה.

מאטיס איזק, ריגה

לטבייסקי יהודי - מיייר גורביץ'

מיייר גורביץ', נולד ב-15 במאי 1910 ב- לטביה. הוא היה תלמיד מוכשר, סייע בפרנסת המשפחה, ונתן ישיעורים פרטיים מכתה ד', התשלום שניתן לו היה שק של פול. חלומו של שמואל אביו היה שילדיו יזכו להשכלה גבוהה. חלום שהתגשם. אבי סיים את המכללה הפדגוגית בדאוגבפילס ובשנות ה-30 לימד מתמטיקה בגימנסיה העברית לבנות בפריילי.

ב-30-ה שנים מיייר преподавал математику в Прейли в еврейской гимназии для девушек с обучением на иврите. Кроме идиша, иврита и немецкого отец знал ещё 5 языков. Прекрасно знал физику, астрономию, историю еврейского народа и Танах.

В 1940 году Мейер женился на Минне Церн, родом из Айзпуте в Курляндии. Она окончила гимназию на иврите, затем школу

Продолжение на стр. 6

מיייר גורביץ'

אבי מיייר גורביץ' נולד ב-15 במאי 1910 ב- לטביה. המשפחה הייתה ענייה ושני הוריו סבלו ממחלות לב. מיייר הצעיר, שהיה תלמיד מוכשר, סייע בפרנסת המשפחה, ונתן ישיעורים פרטיים מכתה ד', התשלום שניתן לו היה שק של פול. חלומו של שמואל אביו היה שילדיו יזכו להשכלה גבוהה. חלום שהתגשם. אבי סיים את המכללה הפדגוגית בדאוגבפילס ובשנות ה-30 לימד מתמטיקה בגימנסיה העברית לבנות בפריילי.

אבי היה איש אשכולות וכישרונותיו המגוונים באו לביטוי גם בידיעת שפות: הוא שלט ב-9 שפות, ביניהם יוונית ולטינית. לימים היה אחד מן

המשך בעמ' 6

Евреи Эстонии в Израиле

Сионистская организация Эстонии была создана в 1920 г., но уже значительно раньше евреи Эстонии собирали пожертвования на нужды еврейского ишува в Палестине. "хе-Халуц" была организацией, объединявшей под одной крышей все молодежные сионистские движения, например, левый Хашомер Хацаир «Нецах» и правый «Бейтар».

Целью движения "хе-Халуц" было подготовить сионистски настроенную молодежь к работе в трудных условиях Палестины и обеспечение их сертификатами на въезд в Палестину. Подготовка происходила в т.н. «кибуцах хашшара» - летом на сельскохозяйственных работах в мыйзах (усадыбах), зимой – на различных фабриках и предприятиях в разных концах страны. Британия выдавала очень мало сертификатов, и их приходилось ждать по несколько лет. Газета «Постимеес» писала: «В 1932 году из Эстонии в Палестину выехали 21 человек: 4 врача, 1 зубной врач, 1 адвокат, 1 агроном, 1 медсестра, 1 учительница, 12 сельскохозяйственных рабочих и ремесленника».

Первая халуца из Эстонии была Ида Бабст из Тарту. Она приехала в Палестину в 1921 году. Работала на стройке и на разных других работах. В 1922 г. вышла замуж за Баруха Привера, халуца второй алии, одного из создателей Кфар-Сабы. Была активной участницей «Хаганы» и других организаций. Написала 6 книг, в том числе автобиографическую.

Около 40 выходцев из Эстонии были в числе тех, кто создавал 9 кибуцов – Кфар Гилад, Кфар Блюм, Гиносар, Эйндорф, Кинерет, Афиким, Эйндор, Эйндор Харод и Кфар Мордехай. Среди них представители семей Аснович, Бакшт, Баран, Баскин, Бел, Буб, Гуревич, Гордон, Гурфинкель, Йосельсон, Крускал, Кульман, Левин, Левитан, Майзель, Мушкат, Огус, Пиль, Слозин, Шагал, Шайевич, Шапиро, Шац, Шпунгин, Штейн, Вигдерхауз, Всевиов, Цилевич и другие (имена оригинальные).

Мы не забудем выходцев из Эстонии или членов их семей, которые погибли, защищая еврейский ишув в Палестине и государство Израиль:

- Израиль Бен-Йегуда (Ицох) (1910-1936) из Нарвы был бойцом «Хаганы» и погиб в Тель-Авиве в 1936 году. Его именем названа небольшая улица в центре Тель-Авива.

יהודי אסטוניה בישראל

הארגון הציוני הוקם באסטוניה ב-1920, אך עוד לפני כן אספו יהודים תרומות לבניית ישוב יהודי בארץ ישראל, תנועת "החלוץ" הייתה ארגון הגג של תנועות הנוער הציוניות, השומר הצעיר-נצ"ח (נוער צופי חלוצי), בית"ר ועוד. מטרת תנועת "החלוץ" הייתה להכין בני נוער לעבודה בפלשתינה ולהשיג אישורי כניסה (סרטיפיקטים). העשתה ב"קיבוצי הכשרה" במקומות שונים באסטוניה. קיבוצים אלה פעלו בקיץ בחוות חקלאיות, ובחורף במפעלים שונים. שלטונות בריטניה הנפיקו מעט מאוד סרטיפיקטים והתורים היו ארוכים. רק מי שסיימו בהצלחה תקופה מלאה בקיבוצי הכשרה, היו זכאים לקבל את האישור. יחד עם זאת, אנשים מבוססים כלכלית, יכלו לרכוש "אישורי עליה" באמצעות הפקדת סכום כסף גדול בבנק בא".

בעיתון Postimees פורסם: "בשנת 1932 עזבו את אסטוניה לפלשתינה 21 איש: 4 רופאים, 1 רופא שיניים, 1 עו"ד, 1 אגרונום, 1 אחות, 1 מורה, 12 פועלי חקלאות או בעלי מלאכה". החלוצה הראשונה מאסטוניה הייתה אידה בקסט מטרטו, שעלתה ארצה בספטמבר 1921 ועבדה בבניין ובעבודות שונות. ב-1922 נישאה לברוך פריבר, מחלוצי העלייה השנייה ומראשוני בוני כפר-סבא. אידה הייתה פעילה ב"הגנה" ובארגונים שונים, היא פרסמה שישה ספרים, ביניהם – ספר זיכרונות. בין מייסדי 9 קיבוצים בארץ היו כ-40 חלוצים מאסטוניה. הקיבוצים הם כפר גלעדי, כפר בלום, גינוסר, עין גב, כנרת, אפיקים, עין דור, עין חרוד וכפר מרדכי. בין משפחות החלוצים היו: אסנוביץ, בקשט, ברן, בסקין, בל, בוב, גורביץ', גורדון, גורפינקל, יוסלסון, קרוסקל, קולמן, לוין, לויתן, מייזל, מושקט, אוגוס, פיל, שגל, שייביץ', שפירא, שץ, סלוצין, שפונגין, שטיין, ויגדרהאוז, ווסביוב, צילביץ' ואחרים (שמות מקוריים).

אנו לא נשכח את בני המשפחות מאסטוניה שנפלו בהגנת הישוב ומדינת ישראל:

ישראל בן-יהודה (איצוך) (1910-1936) מנרווה, נפל בתל-אביב, עת שרת ב"הגנה". בלב תל-אביב ישנה סימטה הקרויה על שמו.

המשך בעמ' 5

המשך בעמ' 5

המשך בעמ' 5

המשך בעמ' 5

המשך בעמ' 5

חלוצים בהכשרה באסטוניה בשנות ה-30
Халуцим на подготовке в Эстонии - 30-е годы

אליק קליקסברג גבי בקשט חגאי גורדון אהוד גורדון
Алик Кликсберг Габі Бакшт Хагай Гордон Эхуд Гордон

Продолжение со стр. 4

המשך מעמ' 4

- Габи Бакшт из Тарту (1932-1956) погиб в Синайскую кампанию.
- Алик Кликсберг (1943-1967) погиб в Шестидневной войне.
- Близнецы Хагай и Эхуд Гордон (1950-1973) погибли во время войны «Йом-Кипур».

Да будет благословенна память о них! Я надеюсь, что больше не было погибших, и я никого не забыл.

Марк Рыбак,

зам. председателя Объединения, основатель музея
"Евреи в Эстонии"

Рассказ о выходцах их Эстонии, внёсших существенный вклад в дело построения Израиля, будет опубликован в следующем номере бюллетеня.

- גבי בקשט מטרטו (1932-1956) נפל במבצע סיני.

- אליק קליקסברג (1943-1967) נפל במלחמת ששת הימים

- התאומים חגי ואהוד גורדון (1950-1973) נפלו במלחמת יום כיפור.

יהי זכרם לברכה! אני רק מקווה שלא יהיו עוד קורבנות ומקווה שאף שם לא נשמט מזיכרוני.

מרק ריבק, סגן יור האיגוד, מייסד המוזיאון
"יהודים באסטוניה"

בגיליון הבא של העלון נספר אודות עולים מאסטוניה שתרמו תרומה ניכרת לבניית המדינה

Правда о забытых солдатах

В мая 2013 г. в Риге вышла в свет книга латышского историка Эрика Екабсонса «Забытые солдаты — евреи в Латвийской армии 1918-1940 гг.»

Мы попросили автора предисловия к этой книге, научного сотрудника Яд ва-Шем д-ра Аарона Шнеера, рассказать о ней читателям "Эцлейну".

Профессор Э. Екабсонс заинтересовался темой никем не изученной: участием евреев в борьбе за независимость Латвии и евреями в составе латвийской армии вплоть до 1940 г.

Участие евреев в борьбе латышского народа не было случайным. Большинство евреев Латвии, переживших в 1919 году жестокие репрессии Советской власти, поддержали борьбу за создание независимого латвийского государства. Евреи воевали не только в Латвийской армии, но и в антибольшевистских партизанских отрядах в Латгалии. Э. Екабсонс приводит фамилии 2145 евреев, сражавшихся за создание первой независимой Латвийской республики. У большинства из них не было военного опыта. Однако 285 служили ранее в российской армии. Несколько из них были кавалерами Георгиевского креста.

По крайней мере четверо евреев-военнослужащих Латвийской армии: рядовой Робертс Малецкис и сержант Макс Грингус, а также рядовой Иосеф Хопп и его брат военный фельдшер Шмуль Хопп, были награждены высшей военной наградой Латвии — орденом Лачплесиса. Этим орденом награждаются только за храбрость, проявленную на поле боя. Еще трое солдат-евреев были удостоены ордена Трех Звезд за активное участие в боях, еще девять были представлены к этому ордену, но, по каким-то причинам, не получили награду.

Автор прослеживает судьбы 40 евреев-офицеров, служивших в Латвийской армии во время войны за Независимость. Чрезвычайно важно отметить, что среди евреев в Латвийской армии были не только мобилизованные, но и 380 добровольцев.

Немалый интерес вызовет у еврейского читателя и раздел о евреях, служивших в Латвийской армии в мирное время, в частности, список офицеров,

האמת על החיילים היהודיים בלטביה

במאי 2013 יצא לאור בריגה הספר "חיילים שנשכחו-יהודים בצבא הלטבי 1918-1940". הספר נדפס בלטביה והינו פרי מחקרו של ההיסטוריון הלטבי אָריק יַקבסון. להלן קטעים מתוך מאמר שכתב ד"ר אהרון שנייר, חוקר ב"יד ושם", עבור עלוננו.

פרופסור יַקבסון נגע בתחום שלא נחקר לפניו בנושא השתלבותם של יהודים בצבא הלטבי. הוא פרסם שמות 2145 יהודים, שהשתתפו בקרבות במערכה על עצמאות הרפובליקה הלטבית. 4 יהודים קבלו את העיטור הגבוה ביותר של לטביה, אות לצ'פליס – Lačplēsis, רוברט מַלְצֵקִיס, מקס גרינגוס, יוסף וְשְׂמוּל הופ. עיטור זה הוענק רק על גילויי גבורה אישית. ראוי לציין, כי בין היהודים ששרתו בצבא הלטבי היו לא רק חייבי גיוס אלא גם 380 מתנדבים.

הקורא היהודי ימצא עניין בפרק על יהודים, ששירתו אחרי 1920. לספר מצורפת רשימה של קצינים, חובשים ופקידי צבא יהודים. פרופ' יַקבסון תרם תרומה חשובה בבחירתו לעסוק בנושא מיוחד זה.

בנספח בסוף הספר פורסמו צילומים רבים של יהודים בעת השרות בצבא הלטבי. כל הצילום מלווה בהסבר באנגלית.

ניתן לעיין בספר במשרדי האיגוד.

על עטיפת הספר מופיעה האנדרטה לזכר 37 החיילים היהודים שנפלו בקרבות על עצמאות לטביה. האנדרטה עוצבה ע"י גוֹטְל שְׁפֶטְלוֹבִיץ' והוקמה ב-1935 בבית

Продолжение со стр. 5

המשך מעמ' 5

фельдшеров и военных чиновников.

Уверен, что книга Э. Екабсонса, написанная на латышском языке, вызовет большой интерес у жителей Латвии. Вполне возможно, однако, она не найдет положительно-го отклика у тех, кто до сих пор страдает антисемитским комплексом. Однако настоящий ученый-историк, каким является Екабсонс, делает очень важное дело в создании честной истории. Искреннее ему спасибо.

Д-р Аарон Шнеер, Яд Вашем, Иерусалим

В приложении, в конце книги, помещены десятки фотографий евреев времени их службы в латвийской армии.

Ознакомиться с этой книгой можно в офисе Объединения.

עלמין היהודי החדש (שמרלי) בריגה.

האחים גבריאלי ומקסים שפוטלוביץ', ילידי ליאפאיה, עלו ארצה בשנות ה-30 והקימו בתל אביב "סטודיו אחים שמיר" בו עוצבו שטרות, בולים, וסמלים רבים, כולל סמל מדינת ישראל. פרטים על כך באתר

www.shamir-brothers.com

Продолжение со стр. 3

המשך מעמ' 3

медсестер при еврейской больнице "Линат ха-Цедек", где до замужества работала медсестрой, а после – медсестрой в Прейли.

В первые дни войны в июне 1941 г. мои родители на велосипедах проехали многие сотни километров, под бомбёжками немецких самолетов, до Великих Лук. Из-за болезни сердца отца не взяли в Красную Армию. Он преподавал математику, физику, астрономию и химию в сельской школе, а маме предложили преподавать немецкий.

После освобождения родители вернулись в Латвию и решили остаться учителями в Даугавпилсе. Они не могли жить ни в Прейли, где замучили папину сестру Хану Теслер с её дочкой Ципорой, ни в Курляндии (Айзпите, Дарзини, Лиепая, Павилоста), где расстреляли мою бабушку Клару со всей семьёй и многочисленных родных, около 200 человек. Папин брат Ицхак с женой и новорожденным сыном погибли в Клайпеде (Литва) в первый день войны.

Папа был замечательным учителем, у него был особый подход к каждому ученику. У него были свои методы преподавания: так, каждый ученик получал индивидуальное задание на специально подготовленных карточках. В 1955 г. папа получил медаль Трудового Красного Знамени. (Медаль нам не разрешили вывезти в Израиль).

В 1951 году по доносу одного "честного" еврея папа был вызван ночью на допрос в КГБ по поводу посещения

הבוסדים בלטביה שלמד בעצמו אספרנטו. הוא גילה גם בקיאות רבה בפיסיקה, באסטרונומיה, בהיסטוריה של העם היהודי ובתנ"ך.

עם השתלטות ברית המועצות על לטביה בקיץ 1940 נסגרו כל מוסדות החינוך היהודיים, הגימנסיה הפכה לבית ספר תיכון כללי.

הורי נשאו באביב 1940, אימי מינה, ילידת 1916, הייתה

בתם השביעית של שמעון וקלרה צ'רן באייזפוט (Hazenpot). היא סיימה גימנסיה עברית ואחר-כך המשיכה את לימודיה בבית הספר לאחיות שליד בית החולים היהודי "לינת הצדק" בריגה. עם סיום לימודיה המשיכה לעבוד בבית חולים זה במחלקת יולדות. לאחר נישואיה עברה לפריילי, בתחילת המלחמה, הצליחו הורי לעבור את הגבול, נשלחו לטאטריה ועבדו בהוראה בבית הספר הכפרי שבמקום.

בסתיו 1944, הגיעו הוריי לדאוגבפילס וגילו כי נותרו ללא משפחה, כל קרוביהם ניספו והם נותרו לבדם. אבי

הצטיין בעבודתו והיה אהוב על תלמידיו. הוא ידע ליצור קשר עם כל אחד מהם והשקיע מחשבה רבה כיצד לשפר את הלימודים, כך הגיע לרעיון של שיטת למידה אינדיבידואלית שבה כל תלמיד מקבל משימות אישיות על גבי כרטיסיות. רבים מתלמידיו המשיכו בלימודים גבוהים והצליחו מאוד בדרך. בפברואר 1955 הוזמן אבי לריגה, הוענקה לו מדליה ממשלתית "עבור הצלחה מרשימה בפעילותו בחינוך הדור הצעיר". גם הק.ג.ב. התדפק על דלתו ובאביב 1951 הוא זומן לחקירה בעקבות הלשנה – ראוהו נכנס לבית כנסת. אבי הוזהר ושוחרר ולמחרת לקה בהתקף לב. שבע שנים לאחר מכן בנובמבר 1958, בגיל 48 בלבד, הוא נפטר מהתקף לב שלישי.

במשך שנים רבות ערך אבי את לוחות השנה העבריים

מאיר גורביץ' (השני מימין בשורה עליונה) עם תלמידי הגימנסיה העברית ב-Preili
Meir Gurvich (בתורו השני משמאל) עם תלמידי הגימנסיה העברית ב-Preili 1936 – 38

המשך מעמ' 7

Продолжение со стр. 6

המשך מעמ' 6

סינאגוגי (советский учитель не имел права быть верующим). Назавтра у него был обширный сердечный приступ, После третьего инфаркта, в ноябре 1958 г., в возрасте 48 лет, папы не стало.

В течение многих лет папа составлял еврейские (лунные) календари для евреев Риги. Помню, как он часами сидел над расчетами, затем аккуратно записывал в колонки даты на иврите, со всеми еврейскими праздниками. Он сам готовил эти календари из половинок тетрадных листов, сшитых нитками. После его смерти остался еврейский календарь на 1959 год. Руководители общины называли папу Большим Праведником (Цадик ха-Г'дл).

Мой брат Самуил (Шмулик) Гурвич и я, Клара (Кейли) Зискин, пошли по папиным стопам - закончили математическое отделение Латвийского университета. Шмулик был замечательным педагогом, приехал в Израиль с семьей в 1977 году, К великому горю, он наследовал от папы его болезнь, и умер от сердечного приступа в возрасте 41 года. Я приехала в Израиль со своей семьей и с мамой в 1973 году, после трёх лет отказа. Сегодня все потомки Меира и Минны Гурвич живут на Родине, в Израиле. Их внуки: Меир, Элла, Эмми, Шломи и Хана, а также правнуки: Ротем, Шай, Амит, Бен, Мика и Нога являются продолжением династии и нашей надеждой.

קלרה זיסקין (גורביץ'), יוקנעם עליה *Клара Зискин (Гурвич). Йокнеам Элит*

עבור קהילת יהודי לטביה. בזיכרונות הרוטת תמונת אבי העורך חישובים ורושם בצורה מסודרת תאריכים עבריים כולל מועדי החגים ומכין ספרונים קטנים מחצאי דפים של מחברות תלמיד, מחברם זה לזה בעזרת חוט ומחט. לאחר מותו מצאנו לוח שנה שהוכן כבר לשנת 1959. אני זוכרת את חברי הקהילה בעיר שפנו אליו בשם רב מאיר, מתוך תחושת כבוד אליו. ולאחר מותו אמרו עליו שהיה צדיק גדול. הורי היו ציונים וגידלו אותי ואת אחי שמואל על הרעיון כי מקומנו הוא בארץ ישראל, זו המולדת היחידה שלנו. אימי מינה, אני, בעלי ושני ילדיי עלינו ב-1973, אחי שמואל עלה בשנת 1977 עבד כמתכנת באלביט ולצערנו נפטר ב-1989 מהתקף לב והוא בן 41 בלבד. ואני עוסקת בהוראת מתמטיקה מזה 45 שנה. אימי נפטרה בשנת 2011 ובארץ חיים חמישה נכדים של מאיר ומינה: מאיר, אלה, אמר, שלומי וחנה וששת הנינים רתם, שי, עמית, בן, מיקה ונוגה. הם התקווה הגדולה שלנו.

Памяти Дова Шперлинга

5 марта 2014 г. в возрасте 76 лет, после тяжёлой болезни в Тель-Авиве скончался узник Сиона Дов Шперлинг. В 1957 г. он был арестован по обвинению в антисоветской (на самом деле сионистской) пропаганде в среде еврейской молодежи и студентов Риги, в организации групп по изучению еврейской истории и сионизма. Отсидев два года в лагере, где сошёлся с сионистами со всего СССР, вернулся в Ригу, где стал одной из центральных фигур в сионистском подполье. В 1968 г. получил разрешение выехать в Израиль.

И тут ещё более чётко проявились важнейшая черта его характера: упорство и бескомпромиссность. Он верил, что только открытая, гласная борьба приведёт к освобождению его друзей и остальных евреев из «тюрьмы народов» – СССР. Выиграв у КГБ бой за свою алию, он вступил в борьбу с израильским истеблишментом, который десятки лет придерживался политики "тихой дипломатии" и не был готов к открытой борьбе. И в этой борьбе Дов, в конечном счёте, тоже победил.

Да будет благословенна память о нём.

Людѣ, которые делали историю – уходят. Наше Объединение должно взяться за составление летописи борьбы за алию, которую латвийские евреи, такие как Дов Шперлинг, не только вели в Латвии, но и содействовали ей по всему СССР.

אסיר ציון דב שפרלינג

ב-5 במרס 2014 בגיל 76 הלך לעולמו אחרי מחלה קשה אסיר ציון דב שפרלינג. מאז ששמע לראשונה את צלילי "התקווה" בקיץ 1956 נדבק דב בחיידק הציונות. ב-1957 נעצר ע"י השלטונות באשמת פעילות אנטי סובייטית (למעשה – ציונית) וארגון קבוצות ללימוד הסטוריה יהודית ותולדות הציונות.

אחרי שנתיים במחנה עבודה, בו הכיר פעילים ציונים מכל ברה"מ, חזר דב לריגה והיה לאחד האנשים המובילים במחתרת הציונית. ב-1968 זכה להיתר עליה.

ואכן כאן, בארץ, האופי שלו – איש חסר פשרות – בא לידי ביטוי ביתר שאת. הוא האמין בכך שרק המאבק הגלוי יביא לשחרור חבריו ויהודים אחרים מ"כלא העמים", היא ברה"מ. אחרי שהוא הצליח לגבור על הק.ג.ב. נכנס דב למערכה נגד הממסד הישראלי אשר עשרות בשנים צידד ב"דיפלומטיה השקטה". למעשה. גם כאן דוב ניצח!! הממסד, קריא לשכת הקשר/נתיב, אימץ את דרכי פעילותו של דב ועמיתו ישה קצקוב והתחיל לשלוח דוברים ומפגינים, לתמוך ואף ליזום פעילות גלויה.

יהיה זכרו ברוך.

אנשים שעשו את ההיסטוריה הולכים לעולמם. יש לקוות שהאיגוד יזום כתיבת זיכרונות ועדויות וידאג לכתיבת תולדות חיים יהודיים בלטביה ואסטוניה, תחת השלטון הסובייטי. כל עוד לא מאוחר מידי.

ПРАВЛЕНИЕ БЛАГОДАРИТ ЧЛЕНОВ ОБЪЕДИНЕНИЯ ЗА ПОЖЕРТВОВАНИЯ

אנו מודים לחברים אשר העבירו תרומות לפעילות האיגוד

На поощрение деятельности Объединения поступило анонимное пожертвование в 1500 шек. и 2 взноса на общую сумму 250 шек, а также пожертвования до 200 шек. от **Йосефа Русинека, Зелика Элькина** и от архива кибуца Кфар Блюм

לעידוד פעילות האיגוד התקבלה תרומה של 1500 ש"ח בעילום שם, ושתי תרומות גם כן בעילום שם ע"ס 250 ₪, וכן תרומות עד 200 ₪ מ**יוסי רוסינק ומזליג אלקין** ומהארכיון של קיבוץ כפר בלום.

Менахем Шерман
Рамат ха-Шарон
300 шек.

לפעילות האיגוד
На поощрение деятельности Объединения

מנחם שרמן
רמת השרון
300 ₪

Мирьям Рапапорт Памяти **Давида Гарбера**, одного из
Тель Авив, первых еврейских активистов в
И дочери послевоенной Риге, посвятившего все
Нозми – Англия; силы сионистской работе. Прибыл в
Яэль – Биньямина Израиль в 1968 г. после 15 лет борьбы
1000 шек. и продолжил здесь общественную деятельность.

לזכרו של **דוד גרבר** מראשוני הפעילים היהודיים בריגה אחרי החורבן, שהקדיש את כל זמנו לפעילות ציונית בריגה, עלה ארצה בשנת 1968 לאחר 15 שנות מאבק וגם בארץ המשיך בפעילותו.

מרים רפופורט
תל אביב והבנות
נעמי – אנגליה
יעל – בנימינה
1000 ₪

Ицхак Эльяшив
Нахария
600 шек.

В память о родителях моей покойной жены **Либы** и **Хлавно Цофнас** из Прейли, её сестры **Хаи** и племянницы **Бейлы Цемель**, убитых латгальцами в 1941 г. в городе Прейли. А также памяти моих родителей **Шейны-Хаи** и **Иегошуа Эльяшевич** убитых в Риге латышами в июле 1941 г. и брата **Давида**, павшего на фронте.

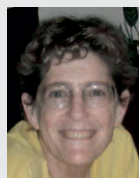

לזכר הורי אשתי ז"ל, **ליבה וחלונה צפנת**, אחותה **חיה** ואחייניתה **ביילה צמל ז"ל** שנרצחו בעירייה פריילי, ביולי 1941 ע"י הלטגלים.
לזכר הורי, **שיינע-חיה ויהושע אלישביץ ז"ל** שנרצחו בריגה ביולי 1941 ע"י הלטבים, ולזכר אחי **דוד ז"ל** שנפל בקרב בבריה"מ.

יצחק אלישיב
נהריה
600 ₪

ד-ר Марта Лев-Цион (Левинсон) 1940-2014

В феврале с. г.в. в возрасте 74 лет в Омере, возле БеэрШевы скончалась д-р исторических наук Марта Лев-Цион (Левинсон). Её корни были из Кулдиги, отсюда и интерес к истории и генеалогии латвийских евреев. Она была председателем группы спец-интересов по Латвии Еврейского Генеалогического Общества, уделяя особое внимание Курляндии, и сумела найти данные 250 родных, погибших в Шоа. Д-р Лев-Цион сотрудничала с нашим архивом в Шфаим, разместила в интернете список документов и книг, имевшихся в то время в архиве. На встрече с членами Объединения летом 2003 г. она рассказала о возможностях генеалогических изысканий в эпоху интернета.

ד"ר מרתה לב-ציון (לוינסון) 1940 – 2014

בפברואר ש.ז. נפרדנו מחברת האיגוד ד"ר מרתה לב-ציון. שורשיה של מרתה הם מקולדיגה שבקורלנד, ומכאן התעניינותה בהיסטוריה ובגנאלוגיה של אזורים אלו. היא ייסדה את סניף הנגב של החברה הישראלית לגנאלוגיה ושימשה כיו"ר שלו. הייתה חברת הנהלה של האיגוד הבינלאומי של החברות הגנאלוגיות היהודיות, והייתה יו"ר קבוצת הדיון המיוחדת Latvia SIG, כן הייתה פעילה בקבוצת המחקר של קורלנד (Courland). מרתה הצליחה לאתר נתונים על כ-250 מקרוביה שנספו בשואה. היא עמדה בקשר הדוק עם הארכיון שלנו בשפיים ופרסמה באינטרנט את רשימת המסמכים שהיו בו. בקיץ 2003 הרצתה בפני חברינו על חקר השורשים ואפשרויות החיפוש בתחום זה הקיימות באינטרנט. יהיה זכרה ברוך.

Время работы нашего офиса

(ул. Каплан 17, комната, 135 Тель-Авив):

Воскр. по четв. – с 10:30 до 14:30

В иное время работает автоответчик.

Тел. 03-6093476, факс 03-6951310

שעות עבודה במשרד האיגוד

ברח' קפלן 17, חדר 135, תל אביב:

בימים א' - ה' בין השעות 10:30-14:30

בשעות אחרות ניתן להשאיר הודעה.

טל. 03-6093476, פקס 03-6951310

הכתובת למכתבים: ת.ד. 23574 תל אביב, 6124302
Адрес для писем:

אצלנו - בטאון איגוד יוצאי לטביה ואסטוניה בישראל - גיליון מס' 35 - אפריל 2014 / ניסן תשע"ד

המערכת: אלי ולק, דוד מורין, אלה ברקן, מרק ריבק, אריה צנציפר
דוא"ל: latest@bezeqint.net

עריכה והגהה בעברית: אלה ברקן - עריכה גרפית: בלה פלינר

יוצא לאור בתמיכת המשרד לאזרחים ותיקים וועידת התביעות